

#### **IV. THEMA NATUUR & BIODIVERSITEIT**

Natuur is niet alleen mooi en rustgevend, ze is ook een belangrijke leverancier van goederen en diensten. Ze voorziet ondermeer in grondstoffen, voedsel, zuivere lucht en water, bescherming tegen natuurrampen, rust en ontspanning. Deze functies noemen we ecosysteemdiensten. Hoe rijker de biodiversiteit, hoe robuuster de ecosystemen en hoe meer schokken ze kunnen opvangen. Biodiversiteit is een soort levensverzekering voor elk van ons. Maar planten en dieren sterven aan een steeds sneller tempo uit, met een groot ecologisch, cultureel én economisch verlies tot gevolg. Daarom is Europa het engagement aangegaan om tegen 2020 het biodiversiteitsverlies te stoppen.

Gemeenten kunnen heel wat doen om de biodiversiteit een handje te helpen. Ze hebben een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de openbare ruimte en kunnen zo meehelpen om ruimte voor natuur, soorten en gezonde habitats te creëren. Bovendien staan ze in rechtstreeks contact met burgers, middenveld, bedrijven en de provincie. Natuur in jouw gemeente is een troef. Door te investeren in natuur schept de gemeente een aangename leef- en werkomgeving, creëert ze nieuwe recreatieve mogelijkheden en versterkt ze de identiteit van de gemeente.

Als we het biodiversiteitsverlies willen stoppen dan zullen we in de volgende jaren werk moeten maken van ruimte voor natuur en mens door te investeren in grote, aaneengesloten natuurgebieden. Voorzie voldoende middelen om terreinbeherende verenigingen te ondersteunen bij de aankoop van natuurgebieden of koop zelf terreinen aan om in te richten als natuurgebied.

Natuur kleurt buiten de lijntjes, voorzie daarom ook buiten natuurgebieden plaats voor natuur en groen. Ondersteun biodiversiteitsinitiatieven in het landbouwgebied, zorg ervoor dat de wegbermen ecologisch beheerd worden of stimuleer straatgroen. Op die manier creëer je stapstenen voor soorten.

#### **IV.1. Onderteken een Charter voor Biodiversiteit**

##### ***Help mee de Europese Biodiversiteitstrategie 2020 te realiseren***

#### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*De natuur voorziet in belangrijke basisbehoeften zoals gezond voedsel, natuurlijke grondstoffen, zuivere lucht en water. Maar planten en dieren sterven aan een steeds sneller tempo uit, met een groot ecologisch, cultureel én economisch verlies tot gevolg. Samen zullen we werk moeten maken van de Europese doelstelling om het biodiversiteitsverlies te stoppen. Onze partij wil dat we met onze gemeente alvast ons steentje bijdragen door het Charter voor Biodiversiteit te ondertekenen en werk te maken van een ambitieus lokaal biodiversiteitsbeleid.*

#### **Huidige situatie**

Ondanks de doelstelling om tegen 2010 het biodiversiteitsverlies te stoppen blijft de biodiversiteit wereldwijd, maar zeker ook in Vlaanderen, aan een razend tempo achteruitgaan. Ondertussen werd de 2010-doelstelling uitgesteld naar 2020. Het Vlaamse natuurrapport 'natuurverkenning 2030' toont aan dat als er geen extra inspanningen gedaan worden de biodiversiteit nog verder achteruit zal gaan.

Onze directe afhankelijkheid van biodiversiteit voor ons welzijn en onze welvaart en de voordelen die biodiversiteit biedt, zorgen ervoor dat gemeenten een verantwoordelijkheid hebben om biodiversiteit te beschermen. Eenmalige acties zijn lovenswaardig, maar de huidige biodiversiteitsproblematiek vereist een biodiversiteitsbeleid met een duidelijke visie. Natuurpunt ontwikkelde als partner in de internationale Countdown2010-campagne het Charter voor Biodiversiteit. Met dit charter roepen we de gemeente op om samen met Natuurpunt (en andere partners) werk te maken van een ambitieus biodiversiteitsbeleid.

#### **Wat kan de gemeente doen**

Gemeenten kunnen heel wat doen om de biodiversiteit een handje te helpen. Gemeenten hebben immers een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de openbare ruimte. Bovendien staan zij in rechtstreeks contact met burgers, middenveld, bedrijven en de provincie.

Door het Charter voor Biodiversiteit te ondertekenen engageert een gemeente om samen met één of meerdere verenigingen werk te maken van een ambitieus lokaal biodiversiteitsbeleid. Gebruik het Charter als instrument om sterke ideeën in de praktijk te brengen en mooie voorbeeldprojecten extra in de verf te zetten!

### **Acties**

- Betrek de milieuraad en lokale verenigingen
- Stel een actieplan op met concrete biodiversiteitsmaatregelen
- Onderteken het Charter voor Biodiversiteit tijdens een plechtig feest
- Voorzie voldoende middelen in de begroting voor de uitvoering van de acties
- Voer de acties uit
- Communiceer op regelmatige basis over de acties en resultaten

### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + aangename leef- en werkomgeving, nieuwe recreatieve mogelijkheden en versterken van de identiteit van de gemeente
- + veel economische activiteiten zijn direct afhankelijk van ecosysteemgoederen en – diensten. Zo is de landbouwsector afhankelijk van de bestuiving van bijen en is de industrie afhankelijk van natuurlijke grondstoffen voor energie of om afgeleide producten te fabriceren.
- + het voorbeeld van het Nationaal park Hoge Kempen bewijst dat investeren in natuur en landschap een grote recreatieve winst oplevert.
- + de natuursector biedt ook heel wat tewerkstellingskansen voor laaggeschoolden.

### **Deze gemeente doet het zo**

#### *Holsbeek – charter voor biodiversiteit*

Hans Eyssen, Burgemeester van Holsbeek, is verheugd met de ondertekening van het Charter voor Biodiversiteit: "Als we de krachten bundelen, bereiken we meer. Met 900 ha. natuurgebied heeft Holsbeek heel wat groene troeven en die willen we beschermen voor de toekomst. Het Charter voor Biodiversiteit stelt ons in staat concrete uitvoering te geven aan concrete acties." Een greep uit de projecten : het verbeteren van het bermbeheer, de bescherming van koestersoorten (ingekorven vleermuis, sleedoornpage, ijsvogel) en het uitwerken van een trage wegenbeleid.

### **Meer info**

- [www.holsbeek.be](http://www.holsbeek.be)
- [www.natuurpunt.be/lokalebiodiversiteit](http://www.natuurpunt.be/lokalebiodiversiteit)
- [www.tandemweb.be](http://www.tandemweb.be) > biodiversiteit

## **IV.2. Natuurgebieden in jouw gemeente**

### ***Plaats voor biodiversiteit en zachte recreatie***

#### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*Onze inwoners snakken naar natuur om te ontspannen, recreëren en tot rust te komen. Bovendien zijn die natuurgebieden nodig om onze biodiversiteit en ecosystemen te beschermen en de natuurdoelstellingen te realiseren. Daarom willen we investeren in natuur.*

#### **Huidige situatie**

Vlaanderen is een sterk verstedend gebied, natuur en bos moet nog al te vaak plaats maken voor andere bestemmingen (wonen, landbouw, industrie en recreatie). En nieuwe natuur realiseren stoot nog steeds op veel lokale weerstand. Onderzoek toont nochtans aan dat Vlamingen snakken naar meer open ruimte waar natuur, wandelen en fietsen centraal staan. Bovendien hebben we die natuurgebieden nodig om onze biodiversiteit en ecosystemen te beschermen. Het gaat niet goed met de Vlaamse natuur. Dat wordt bevestigd in het laatste natuurrapport (NARA 2010). Vlaanderen bengelt aan de staart van de Europese klas wat betreft groene infrastructuur. Vlaanderen moet investeren in natuur, alleen op die manier kunnen we voorkomen dat nog meer soorten met uitsterven bedreigd worden en dat de kwaliteit van ecosystemen verder achteruitgaat. Gezonde, veerkrachtige ecosystemen en biodiversiteit zijn als het ware onze levensverzekering voor de toekomst.

#### **Wat kan de gemeente doen**

Een rijke biodiversiteit is het beste ingrediënt om ons welzijn en onze welvaart op peil te houden. Gemeenten kunnen heel wat doen om die biodiversiteit een handje te helpen. Ze hebben een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de openbare ruimte. Bovendien staan zij in rechtstreeks contact met burgers, middenveld, bedrijven en de provincie.

Veel gemeenten beheren al natuurgebieden of werken samen met de lokale natuurvereniging. Deze initiatieven verschillen erg van gemeente tot gemeente en kunnen gaan van zeer eenvoudige acties, zoals het ter beschikking stellen van een container voor beheerresten, tot zeer ambitieus, zoals het meefinancieren van grootschalige inrichtingsprojecten. Het voordeel van investeren in natuur is dat er op korte termijn tastbare resultaten geboekt worden, en dat is belangrijk voor het draagvlak. Gemeenten die kiezen voor natuur kunnen bovendien rekenen op Vlaamse, Europese en private middelen.

De gemeente kan haar eigen terreinen beheren als natuurgebied, maar meestal is het efficiënter om aan te sluiten bij bestaande reservaatprojecten. In meer dan 80% van de gemeenten beheren organisaties als Natuurpunt, vzw Durme en Limburgs Landschap natuurgebieden. De gemeente kan dat werk zowel financieel als logistiek ondersteunen. Door een subsidiereglement in te stellen voor de aankoop van natuurgebieden door terreinbeherende verenigingen kan een gemeente op een kosteneffectieve manier nieuwe natuurgebieden creëren. Dat is goed voor de natuur, maar zeker ook voor de inwoners.

#### **Acties**

- Zorg voor nieuw natuurgebieden door zelf gronden aan te kopen of terreinbeherende verenigingen zoals Natuurpunt te ondersteunen bij de aankoop

## De kracht van je gemeente

van natuurgebied. Een gemeente kan ook niet-gebruikte gemeentegronden in beheer geven van terreinbeherende verenigingen.

- Beheer van natuurgebieden door groenarbeiders of door vrijwilligers van bijvoorbeeld Natuurpunt te ondersteunen bij het beheer van de gebieden.
- Laat je inwoners kennis maken met de lokale natuurgebieden via het infoblad, de website, een bezoekerscentrum, een wandelkaart, een spel of infoborden.

### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + Investeren in natuur levert op:
- + aangename leef- en werkomgeving, nieuwe recreatieve mogelijkheden en versterken van de identiteit van de gemeente
- + veel economische activiteiten zijn direct afhankelijk van ecosysteemgoederen en – diensten. Zo is de landbouwsector afhankelijk van de bestuiving van bijen en is de industrie afhankelijk van natuurlijke grondstoffen voor energie of om afgeleide producten te fabriceren.
- + het voorbeeld van het Nationaal park Hoge Kempen bewijst dat investeren in natuur en landschap een grote winst oplevert.
- + Bovendien biedt de natuursector ook heel wat tewerkstellingskansen voor laaggeschoolden.

### **Deze gemeente doet het zo**

#### *Liedekerke*

“De gemeente heeft een belangrijke taak in het behoud van natuur en het overleven van soorten. De beste behoudsstrategie is de aankoop van natuur. Door samen te werken met Natuurpunt zijn we in staat om op een kosteneffectieve manier natuurgebied in de gemeente te verwerven. Samenwerken voor meer, betere en beter toegankelijke natuur, dat is de boodschap!” Johan Asselberghs, Milieuambtenaar Liedekerke

#### *Vorselaar*

Het gemeentebestuur van Vorselaar investeert mee in de uitbouw van het natuurgebied Lovenhoek van Natuurpunt. Bij het begin van de vorige legislatuur besliste ze om verspreid over 5 jaar 125.000 euro bij te dragen in de aankoop van het natuurgebied. De gemeente wil op die manier haar steentje bij dragen aan de biodiversiteit, de levenskwaliteit van haar inwoners verhogen en de streek aantrekkelijker maken voor bezoekers en toeristen.

### **Meer info**

- Tandemproject 'Een natuurgebied in jouw gemeente':  
<http://www.tandemweb.be/index.php/37/>
- Tandem Beter Adviseren Dossier Biodiversiteit:  
[http://www.tandemweb.be/downloads/milieuraad/091112\\_advies\\_biodiversiteit.pdf](http://www.tandemweb.be/downloads/milieuraad/091112_advies_biodiversiteit.pdf)

### **IV.3. Adopteer soorten**

#### ***Neem acties voor bedreigde plant- en diersoorten***

#### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*Het is slecht gesteld met de Vlaamse biodiversiteit. Daarom willen wij ons inzetten om typische lokale soorten te ondersteunen. Op die manier geven we bovendien een gezicht aan de natuur.*

#### **Huidige situatie**

Het Vlaams Soortenbesluit en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn vormen het kader voor soortbeschermingsplannen. Aan mooie plannen geen gebrek, maar de uitvoering laat op zich wachten. Lokale overheden kunnen hier zeker een rol in spelen: door acties op te zetten voor typische lokale soorten of een soort te adopteren. De meest effectieve manier om bedreigde soorten te beschermen is door natuurgebieden aan te kopen en te beheren. Maar dit lukt niet voor alle soorten. Soms zijn soortspecifieke maatregelen nodig. Bijvoorbeeld voor soorten die grotendeels buiten natuurgebieden voorkomen. Of voor soorten die zo zeldzaam zijn geworden dat bij het beheer van hun leefgebieden tijdelijk noodmaatregelen genomen moeten worden. Dat deze actie meer dan nodig zijn tonen de alarmerende cijfers aan. Europa heeft de doelstelling om tegen 2010 het biodiversiteitsverlies een halt toe te roepen niet gehaald. De deadline werd verschoven naar 2020. Hoog tijd om in actie te komen.

#### **Wat kan de gemeente doen**

Soorten houden zich niet enkel in natuurgebieden schuil. Net die natuur buiten de natuurgebieden biedt veel kansen om aan de slag te gaan met het grote publiek. Iedereen kan met kleine eenvoudige acties ruimte creëren voor natuur in zijn leef- en werkomgeving: van een ecologisch ingerichte tuin tot het vlindervriendelijk inrichten van bermen, van nestkastjes voor zwaluwen tot kiezen voor inheems plantgoed.

De adoptie van een plant of een dier leent zich uitstekend om het grote publiek warm te maken voor natuur en lokale fauna en flora. Je geeft die abstracte 'natuur' een gezicht en biedt je een duidelijk handelingsperspectief voor concrete acties. Richt in eerste instantie de aandacht op bedreigde soorten die tot de verbeelding spreken of op een grote mate van sympathie kunnen rekenen: zwaluwen, vleermuizen, vlinders. Met relatief eenvoudige maatregelen kan dikwijls een duidelijk positief resultaat bereikt worden. Sommige gemeenten hebben zeer specifieke soorten, die nog slechts in één of in enkele gemeenten voorkomen: hamsters, adders, ... Die soorten kunnen het 'visitekaartje' of de 'mascotte' van de gemeente worden. Maar de publiciteitswaarde is zeker niet tot die soorten beperkt. Soortbescherming is altijd goed voor de communicatie.

Sensibilisatie en communicatie zijn erg belangrijk, maar daarnaast zijn concrete maatregelen nodig om de soort een handje te helpen. Dit formaliseer je best in een actieplan. De provincie Limburg en Vlaams-Brabant speelde een voortrekkersrol in de adoptie van soorten met het project Gemeenten Adopteren Limburgse Soorten (GALS) en het koesterburenproject.

#### **Acties**

- Adopteer een soort
- Stel een ambitieus actieplan op
- Engageren = activeren. Neem je inwoners op sleeptouw en betrek hen bij het soortbeschermingsproject

### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + Versterken relatie gemeente en inwoners
- + Samenwerking met andere partners
- + Biodiversiteit is mediageniek
- + Je creëert een positief en duurzaam imago

### **Deze gemeente doet het zo**

#### *Sint-Laureins – herstel Vrouwenshoekkreek*

De gemeente Sint-Laureins investeert mee in het herstelproject van de Vrouwenshoekkreek (in jaren '50 opgevuld). De nieuwe kreek levert grensoverschrijdende topnatuur. Het levert een meerwaarde op voor alle inwoners en gebruikers van de polder (recreatief, waterberging voor de landbouw). De medefinanciering van de andere partners en de deskundigheid van Natuurpunt staat borg voor een goed resultaat. De inbreng van de gemeente is zeer zichtbaar.

#### *Wetteren – project kamsalamander*

Wetteren kocht in 2009 vijf ha grond aan die ze inrichtte als leefplaats voor de kamsalamander en andere amfibieën. Samen met ANB en Natuurpunt-vrijwilligers werden poelen gegraven en een wandelpad aangelegd. De gemeentelijke basisschool plantte een bosje aan en werd officieel meter van Titus het waterdraakje. De gemeente werkte ook een educatief project uit met Titus de kamsalamander als mascotte.

### **Meer info**

- Met de campagne 'Je hebt meer burens dan je denkt' wil de provincie Vlaams-Brabant samen met gemeenten, verenigingen en inwoners werken aan biodiversiteit: [www.koesterburen.be](http://www.koesterburen.be)
- Het GALS-project moedigt Limburgse gemeenten aan een bedreigde, typisch Limburgse planten- of diersoort te adopteren:  
<http://www.limburg.be/eCache/INT/20/989.html>

#### **IV.4. Beestige Bermen**

##### ***Soortenrijke wegbermen***

#### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*De sterke druk op de open ruimte leidt er toe dat er vaak geen 'ongebruikte' plaats meer is voor planten en dieren. Wegbermen kunnen voor deze soorten een laatste uitwijkplaats vormen. En doordat wegen heel Vlaanderen doorkruisen vormen ze interessante verbindingssassen tussen groengebieden. Wij willen werk maken van een duurzame ecologische verbinding voor dieren en planten. De eerste voorwaarde hiervoor is het correct uitvoeren van het bermbesluit. Maar daarnaast wensen we ook werk te maken van een bermbeheerplan voor onze gemeentelijke bermen.*

#### **Huidige situatie**

Ons fijnmazige wegennetwerk ligt mee aan de basis van een sterk versnipperd landschap. Met een lengte van 65.000 km (of 4,7 km weg per km<sup>2</sup>), heeft Vlaanderen één van de dichtste wegennetten ter wereld. De sterke druk op de open ruimte leidt er toe dat er vaak geen 'ongebruikte' plaats meer is voor planten en dieren. Wegbermen kunnen voor deze soorten een laatste uitwijkplaats vormen. En doordat wegen heel Vlaanderen doorkruisen vormen ze interessante verbindingssassen tussen groengebieden. Gemeenten beheren het gros van het openbare wegennet, zij hebben dus een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de bermen.

Sinds het bermbesluit is de kwaliteit van de bermen er sterk op vooruit gegaan: er mag niet meer gemaaid worden voor 15 juni en het gebruik van pesticiden is verboden. Maar toch zou het nog veel beter kunnen, want de toepassing van het besluit gebeurt vaak slechts minimaal.

#### **Wat kan de gemeente doen**

Een gemeentelijk bermbeheerplan, met bijkomende voorstellen om de natuur in en rond de bermen meer kansen te geven, kan de ecologische waarde van deze bermen als leefgebied en verbindingssas nog verhogen. Een soortrijke wegberm die tegelijk de veiligheid van de weggebruiker garandeert is bovendien perfect haalbaar. Door de bodem te versralen wordt de begroeiing lager en zullen de hogere grassen, die veel voedingsstoffen gebruiken, wijken voor lagere, bloemrijkere beplantingen. Een berm vol bloemen doorbreekt de monotonie en verscherpt ongemerkt de aandacht van de weggebruiker. Tenslotte hebben bloemrijke wegbermen een economische meerwaarde. Deze wegbermen moeten beduidend minder gemaaid worden.

#### **Acties**

- Opvolgen en uitvoeren van het bermbesluit
- Inventarisatie van de soortenrijkdom in de wegbermen
- Opmaak van een bermbeheerplan
- Uitvoering van het bermbeheerplan
- Sensibilisatie en communicatie naar het grote publiek door informatie ter beschikking te stellen, meter- en peterschapformules uitwerken

#### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + Bermen zijn voor veel planten en dieren een leefgebied of vormen een ecologische verbindingssas tussen groengebieden.



## De kracht van je gemeente

- + Bloemenrijke bermen verhogen de esthetische kwaliteit van het landschap.
- + Kruidrijke en schrale bermen behoeven minder onderhoud en zijn bijgevolg minder arbeidsintensief.

### **Deze gemeente doet het zo**

#### *Aartselaar*

De gemeente en de milieuraad nodigden verenigingen uit om een wegberm te adopteren. Heel wat verenigingen tekenden in op dit initiatief: Chiro, Natuurpunt, Fietsersbond, een aantal scholen en wijkcomités hebben alvast hun schouders onder dit project gezet. Op die manier blijven de Aartselaarse bermen proper.

#### *Assenede*

Assenede ondersteunt Natuurpunt financieel bij de aankoop en het beheer van dijkbermen.

### **Meer info**

- Publicatie 'Leidraad natuurtechniek – ecologisch bermbeheer': [www.lne.be/publicaties](http://www.lne.be/publicaties)
- Publicatie 'Dag, vlinders in de berm' – vlindervriendelijke inrichting en beheer van bermen, taluds en restgronden: [www.lne.be/publicaties](http://www.lne.be/publicaties)
- Website van Natuurpunt: [www.natuurpunt.be/bermen](http://www.natuurpunt.be/bermen)

## **IV.5. Aandacht voor natuur in landbouwgebied**

### ***Creëer een basis natuurlijke infrastructuur in het landbouwgebied***

#### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*Door de schaalvergroting en intensivering van de landbouw is biodiversiteit in landbouwgebied sterk achteruitgegaan. Verschillende dieren en planten hebben het hierdoor de laatste decennia erg moeilijk gehad. Door landbouwers actief te sensibiliseren en activeren willen we terug ruimte geven aan biodiversiteit in het landbouwgebied.*

#### **Huidige situatie**

Vijftig procent van Vlaanderen is landbouwgebied, terwijl slechts 3,3% van Vlaanderen natuurgebied is. Puur op basis van oppervlakte zou je verwachten dat er meer soorten waargenomen worden in landbouwgebied dan in natuurgebieden. Uit studies blijkt het tegendeel. Samen met de intensivering van de landbouw is de soortenrijkdom in het landbouwgebied sterk achteruitgegaan. Het landbouwlandschap dat gekenmerkt werd door een mozaïek aan landbouwgebruiken, heeft plaats gemaakt voor een veel monotomer landschap. Typische landbouwvogels en vlindersoorten boerden de laatste decennia sterk achteruit en worden steeds zeldzamer.

Een achteruitgang van de biodiversiteit maakt de landbouw kwetsbaar voor plagen en vermindert de kwaliteit van ecosysteemdiensten die noodzakelijk zijn voor de landbouwproductie; zoals bestuiving door bijen. Door een minimum aan ecologische infrastructuur te voorzien in het landbouwlandschap geef je op die manier niet enkel kansen aan dieren en planten, het zorgt op lange termijn ook voor voedselzekerheid.

#### **Wat kan de gemeente doen**

Groene infrastructuren in het landbouwgebied zijn geen onproductieve eilandjes, het is een noodzakelijk onderdeel van het landbouwgebied. Het biedt een leefgebied en verbindingsnetwerk aan voor dieren en planten en is bijgevolg absoluut noodzakelijk om er voor te kunnen zorgen dat soorten kunnen bewegen tussen natuurgebieden. Een groene infrastructuur draagt ook bij aan de instandhouding van gezonde ecosystemen en ecosysteemdiensten die levensnoodzakelijk zijn voor de maatschappij, zoals zuiver water, bestuiving en bodemvruchtbaarheid. Investeren in groene infrastructuur op het platteland, is dus investeren in landbouw en maatschappij.

Zorg ervoor dat jouw gemeente initiatieven ondersteunt om de biodiversiteit in landbouwgebied te ondersteunen. Bijvoorbeeld door actieve landschapsplanning en -beheer met aandacht voor kleine landschapselementen en natuurwaarden langs trage wegen, een natuurvriendelijk beek- en grachtenbeleid of een ecologisch bermbeheer. Werk hiervoor zeker samen met het regionale landschap en met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

#### **Acties**

- Stel concrete doelstellingen op met betrekking tot natuur in het landbouwgebied.
- Werk samen met VLM, regionale landschappen, provincies en natuurverenigingen
- Stel een subsidiereglement op voor de aanleg en het onderhoud van kleine landschapselementen zoals hagen, houtkanten en poelen.
- Stimuleer acties voor typische landbouwsoorten zoals de huis- en boerenzwaluw, akker- en weidevogels, steenuil

## De kracht van je gemeente

- Sensibiliseer boeren over de meerwaarde van natuur en groen in het landbouwgebied
- Communiceer over de acties die je onderneemt in het landbouwgebied

### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + Door aandacht te besteden aan de ecosystemen inherent aan het platteland stel je de landbouw ook op lange termijn veilig
- + Meer groen in het landbouwgebied maakt deze ruimte aantrekkelijker voor recreanten
- + De aanleg van een basis ecologische infrastructuur zorgt voor een leef- en verbindingsgebied voor planten en dieren

### **Deze gemeente doet het zo**

*Gooik, Herne en Liedekerke*

Heel wat gemeenten stimuleren acties voor natuur en biodiversiteit in het landbouwgebied. Zo heeft de gemeente Gooik een subsidiereglement voor zwaluwen, stimuleert Herne boeren om graanranden te laten staan voor akkervogels en heeft Liedekerke een subsidiereglement voor kleine landschapselementen.

### **Meer info**

- Bij de regionale landschappen en provincies
- [www.vlm.be/landtuinbouwers/beheerovereenkomsten](http://www.vlm.be/landtuinbouwers/beheerovereenkomsten)

## **IV.6. Natuurlijke tuinen**

### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*Als gemeentebestuur kiezen we resoluut voor een gifvrij beheer én het creëren van biodiversiteit waar mogelijk, op openbaar terrein. We willen ook jou, in eigen tuin, laten genieten. Via allerlei tips en initiatieven maken samen met jou graag werk van een biodiverse, groene, 'rijke' gemeente.*

### **Wat kan beter**

Ongekend is onbemind: laat uw inwoners kennis maken met ecologisch, natuurlijk tuinieren. Maak hen mee warm voor tuinen die gonzen van het leven en een waaier aan planten en dieren met zich meebrengen.

### **Wat kan de gemeente doen**

Start met het goede voorbeeld te geven, als gemeente. Kies resoluut voor milieuvriendelijke alternatieven om het 'onkruid' te beheren op openbare terreinen. En dit hand in hand met een verstandige, duurzame en ecologische inrichting van het openbaar gebied.

Communiceer als gemeente over het waarom van deze aanpak. En biedt je inwoners concrete handelingsperspectieven voor de eigen tuin. Promoot het tuinieren zonder gebruik te maken van pesticiden of kunstmeststoffen. Promoot het creëren van een ecologische, biodiverse, natuurvriendelijke tuin. Velt en Natuurpunt bieden hierover tal van vormingen, workshops of aanknopingspunten via campagnes (bv. Velt-ecotuindagen, Natuurpunt-vlinder/vogel/... tellingen).

### **Acties**

- Het goede voorbeeld geven én erover communiceren
- Actief participeren aan samenaankoop van inheemse bomen en struiken
- Vormings- en infodagen organiseren over ecologisch, biodivers tuinieren (bv. Vorming gezond gazon, milieuvriendelijk beheer van verhardingen, cursus natuur in de tuin,...)
- Subsidie geven voor aankoop van inheemse planten, ecologische producten, onkruidbranders,...
- Organiseer een tuinwedstrijd met thema 'natuurrijkste tuin'
- Acties opzetten rond muurbeplanting, bijen, kringlooptuinieren,...
- Een voorbeeldtuin oprichten – met ideetjes voor biodiversiteit in eigen tuin
- Een jaar lang een laagdrempelige "biodiverse tuintip" in het gemeenteblad publiceren
- Inwoners met bouw/verbouwplannen inspireren, uitnodigen om eco-bewust om te gaan met de inrichting van hun tuin – via uitnodiging vorming, folders,...

### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + Gedragsverandering bij de bevolking, van 'gebruiker van chemische bestrijdingsmiddelen' naar een ecologisch tuinier.
- + Een gezonde gemeente
- + Milieubewuste burgers die ook het openbaar beheer goedkeuren, aanmoedigen
- + Een positief klimaat tov ecologie, milieu en natuur
- + Meer biodiversiteit in de gemeente

### **Deze gemeente doet het zo**

*Leiden, Nederland*

In Leiden werd een biodiversiteitstuin opgericht. 'Vrij Groen' is een tijdelijke demonstratietuin op een braakliggend terrein. De tuin staat open voor vrijwilligers die willen tuinieren en inspiratie op willen doen voor vergroening van de stad en teelt van voedsel bij huis. Het idee is dat in de tuin beproefde groene ideeën straks ook op ander braakliggend terrein en in vele particuliere tuinen worden toegepast. 'Vrij Groen' is een project van de Leidse IDeeWinkel.

### **Meer info**

- [www.velt.be](http://www.velt.be)
- [www.natuurpunt.be](http://www.natuurpunt.be)
- <http://www.vrijgroen.info/>

#### **IV.7. Avontuurlijk speelgroen**

##### ***Breng de natuurelementen in de omgeving van kinderen***

#### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*Er is veel minder bereikbaar en toegankelijk groen voor kinderen om in te spelen en te ravotten. Dat is jammer want elk kind speelt graag in de natuur. Bovendien zorgen leuke, speelse ervaringen met natuur op jonge leeftijd ervoor dat kinderen op een verantwoordelijke en bewuste wijze omspringen met natuur. Regelmatig spelen in het bos en de natuur is ook goed voor kinderen: het scherpt hun creativiteit en motoriek aan en is goed voor de algemene gezondheid. Het is dus belangrijk dat de natuur, of elementen eruit, naar de leefomgeving van de kinderen wordt gebracht. Daarom willen wij investeren in groene ruimte op maat van kinderen.*

#### **Huidige situatie**

De verstening in Vlaanderen blijft toenemen. Daardoor is er steeds minder natuurlijke ruimte voor kinderen en jongeren in hun nabije leefomgeving. Jammer, want alle kinderen spelen graag in de natuur. Bovendien zorgen leuke, speelse ervaringen met natuur op jonge leeftijd ervoor dat kinderen op een verantwoordelijke en bewuste wijze omspringen met natuur. Regelmatig spelen in het bos en de natuur is ook goed voor kinderen: het scherpt hun creativiteit en motoriek aan en is goed voor de algemene gezondheid. Het is dus belangrijk dat de natuur, of elementen eruit, naar de leefomgeving van de kinderen wordt gebracht.

#### **Wat kan de gemeente doen?**

De gemeente kan in haar in haar eigen gemeentelijke parken, speelpleinen en schoolomgevingen meer ruimte creëren voor speelgroen. Verloren stukjes groen op het grondgebied kunnen een nieuwe inrichting krijgen als speelgroen, en bij de aanleg van bijkomende groenvoorziening moet de gemeente ruimte geven voor speelgroen. Bij de inrichting van dit speelgroen houdt de gemeente rekening met de mening van de jeugd.

#### **Acties**

- Breng de groene ruimte in de gemeente in kaart: welk gebied(je) komt in aanmerking om een nieuw, avontuurlijk kleeftje te krijgen?
- Betrek inwoners en lokale jeugdverenigingen: organiseer een inspraakmoment: hoe zien de kinderen en jongeren uit de buurt hun parkje of pleintje graag veranderen?
- Stel een inrichtingsplan en beplantingsplan op. Richt het terrein in en zorg voor opvolging en onderhoud. Een gemeente kan er ook voor kiezen om scholen en verenigingen te ondersteunen bij de inrichting van hun terreinen.

#### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + aangename leef- en werkomgeving, nieuwe recreatieve mogelijkheden en versterken van de identiteit van de gemeente.
- + Draagvlakverbreding en engagement voor natuur bij jongeren – de beleidsmakers van de toekomst.

#### **Deze gemeente doet het zo**

*Avelgem – speelweiden en sneukelhagen*

## De kracht van je gemeente

De gemeente legde een natuurlijke en avontuurlijke speelweide aan. Op verschillende plaatsen in de gemeente kwam er ook een sneukelhaag: struiken en bomen met eetbare vruchten. Een sneukelhaag zorgt niet enkel voor voedsel voor vogels en andere dieren, maar ook voor een gezond tussendoortje voor voorbijgangers, buurtbewoners en spelende kinderen.

### *Antwerpen - natuurspeelplaats*

De stad begeleidde de scholen in de regio Antwerpen-Noord en Borgerhout intramuros bij het omtoveren van hun speelplaats tot een natuurspeelplaats.

### **Meer info**

- Tandemproject Avontuurlijk Speelgroen: <http://www.tandemweb.be/index.php/37/>
- Springzaad is een open netwerk, waarin iedereen welkom is die meer ruimte wil scheppen voor natuur en kinderen: [www.speelgroen.be](http://www.speelgroen.be). Om je te inspireren om meer groene speelruimte te creëren in je gemeente kan je op [www.steunpuntjeugd.be](http://www.steunpuntjeugd.be) heel wat praktijkvoorbeelden van groene speelruimte bekijken.
- Op <http://www.lne.be/themas/natuur-en-milieueducatie/nmerond/vergroening> vind je interessante achtergrondinformatie, concrete tips en een aantal inrichtingsplannen opgemaakt voor jeugdverenigingen in het kader van het project Speelgroen van de Vlaamse Overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie

#### **IV.8. Draag zorg voor de bomen**

***Een bomenbeheerplan zorgt voor visie en plan aanpak.***

##### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*De inplanting van bomen in het straatbeeld gebeurt op dit moment te veel ad hoc. Nochtans bieden straatbomen een gamma belangrijke ecosysteemdiensten die variëren van betere luchtkwaliteit, landschapsmeerwaarde, biodiversiteit tot (micro)klimatologische voordelen. Wij ijveren met onze partij voor een bomenbeheerplan die zorgt voor een gedragen visie over het beheer en het behoud van de bomen op ons grondgebied.*

##### **Huidige situatie**

De aanplant van bomen in een stedelijke omgeving vergen een specifieke aanpak en beheer. Een gemeentelijk bomenbeleid maakt het mogelijk om de maatschappelijke en ecologische waarde te maximaliseren en de kosten te beperken.

De inplanting van bomen in het straatbeeld gebeurt op dit moment te veel ad hoc. Bomen worden ingezet als vulgroen zonder rekening te houden met hun functies. Daarnaast zorgen de beperkende randvoorwaarden eigen aan de stedelijke omgeving en het gebrek aan kennis ervoor dat de afgelopen decennia tal van waardevolle bomen uit het straatbeeld verdwenen zijn.

Nochtans bieden straatbomen een gamma belangrijke ecosysteemdiensten die variëren van betere luchtkwaliteit, landschapsmeerwaarde, biodiversiteit tot (micro)klimatologische voordelen. Ook de financiële meerwaarde mag niet onderschat worden.

##### **Wat kan de gemeente doen**

Een consistent bomenbeleid zorgt ervoor dat bomen een volwaardige plaats krijgen bij inrichtingsprojecten en op de juiste manier beheerd worden. Het moet mogelijk zijn om gezonde volwassen bomen te bekomen binnen steden en gemeenten. De gemeente kan voor het opstellen van een bomenbeheerplan gebruik maken van de 'Richtlijn voor de opmaak van een bomenbeheer – en beleidsplan voor bomen' van afdeling Bos en Natuur van de Vlaamse Overheid.

##### **Acties**

- Opstellen bomenplan conform de 'Richtlijn voor opstellen van een beleids- en beheerplan voor bomen – het bomenplan'
- Uitvoering van het Bomenplan
- Sensibilisatie en communicatie naar het grote publiek

##### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + Bomen in de stad bieden op verschillende vlakken een meerwaarde: esthetisch, opname fijn stof en andere schadelijke componenten, productie van zuurstof en opname CO<sub>2</sub>, schaduw en verkoeling, gezonde leefomgeving, biodiversiteit

##### **Deze gemeente doet het zo**



*Nazareth - bomenbeheerplan*

Gedurende 2010 en 2011 inventariseerden studenten van de Hogeschool Gent afdeling groenmanagement alle bomen van de gemeente Nazareth. Op basis van deze volledige inventarisatie stelde de gemeente een bomenbeheerplan op. Dit plan bevat een visie over het beheer en onderhoud van de gemeentelijke bomen om op die manier een mooi en gezond bomenbestand in Nazareth te realiseren. De gemeente zet het plan in als instrument voor het bomenbeleid van de gemeente.

**Meer info**

- Publicatie 'Opstellen van een beleids- en beheerplan voor bomen – het bomenplan': [www.natuurenbos.be](http://www.natuurenbos.be) > thema's > bos
- Publicatie Hoe beheren gemeenten hun bomen: [www.biw.kuleuven.be](http://www.biw.kuleuven.be)

#### **IV.9. Plant eens een bos**

##### ***Maak uw gemeente bosrijker in 1,2, tree***

#### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*Bossen hebben een belangrijke functie, niet alleen als stapsteen voor de natuur en klimaatbuffer, maar ook om ervoor te zorgen dat mensen in een aangename omgeving kunnen wonen, werken én ontspannen. Omdat wij toegankelijke bossen belangrijk vinden, willen we werk maken van een bosuitbreiding en bosverbinding op het gemeentelijk grondgebied. Waar mogelijk willen we bestaande 'zonevreemde' bossen regulariseren door een bestemmingswijziging door te voeren.*

#### **Huidige situatie**

Vlaanderen is een dichtbevolkte en sterk ontwikkelde regio waar de druk op de open en groene ruimte alsmaar toeneemt. Vlaanderen is tevens één van de meest ontboste regio's van Europa. Er verdwijnt nog altijd meer bos dan er bij komt. Daarmee staan we in schril contrast met andere bosarme Europese gebieden die volop aan een inhaalbeweging bezig zijn. Veel lokale overheden willen nochtans bosuitbreiding realiseren. Maar deze plannen lijken vaak niet uigevoerd te geraken. De voorbije 15 jaar werd slechts 815 hectare van de 4.810 hectare door het ANB als noodzakelijk beschouwde bijkomende stads(rand)bossen gerealiseerd, een magere 17 % van de beoogde oppervlakte. Nochtans zijn bossen van cruciaal belang, niet alleen in functie van biodiversiteit & klimaatregulatie, maar vooral zodat mensen in een aangename omgeving kunnen wonen, werken én ontspannen. Een toegankelijk bos in de directe woonomgeving van mensen is daarom erg belangrijk.

#### **Wat kan de gemeente doen**

In een eerste stap ontwikkelt de gemeente een bosuitbreidingsvisie voor meer toegankelijke bosgebieden in de gemeente. Vervolgens onderneemt de gemeente stappen om een bosuitbreiding en bosverbinding op het gemeentelijk grondgebied te realiseren. Dit kan door het aankopen van terreinen om bestaande bossen uit te breiden of nieuwe bossen aan te planten. De gemeente kan 'zonevreemde' bossen regulariseren door een bestemmingswijziging door te voeren. De gemeente kan ervoor kiezen om het bos zelf aan te planten, maar kan hiervoor ook samenwerken met terreinbeherende verenigingen als Natuurpunt. Door de instelling van een subsidiereglement voor de aankoop van natuurgebieden ondersteun je hen financieel bij de aankoop van gronden voor de aanplant van een bos. Dit is een kosteneffectieve manier om nieuw groen te realiseren op gemeentegrond. Belangrijk is de gemeente de inwoners betreft bij de inrichting van het bos en over het initiatief communiceert via infobladen, -borden en de gemeentelijke website.

### **Acties**

- Start een concreet bosuitbreidingsgebied op. Bepaal de locatie, koop indien nodig terreinen aan (gemeenten kunnen hiervoor beroep doen op het boscompensatiefonds) en vraag de vergunningen aan.
- Maak een inrichtingsvisie, (bos)aanlegplan en actieplan op en plant het bos aan. Zorg voor voldoende nazorg van de aanplanting.
- Stel een subsidiereglement op voor de aankoop en het beheer van natuur- en bosgebieden door terreinbeherende gebieden.
- Indien nodig realiseer een bestemmingswijzigingen naar bos via een gemeentelijk RUP
- Wanneer het gaat over een gewestelijke bevoegdheid spoor dan de Vlaamse overheid actief aan om werk te maken van stadsbossen.
- Betrek inwoners bij de inrichting van het bos en communiceer via infobladen, -borden en de gemeentelijke website.

### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + Bossen bieden op verschillende vlakken een meerwaarde: recreatie en natuurbeleving, creatie van een gezonde leefomgeving, hot-spots voor biodiversiteit, opname fijn stof en andere schadelijke componenten, productie van zuurstof en opname CO<sub>2</sub>, schaduw en verkoeling, ..
- + Daarnaast spelen stads(rand)bossen en stadsgroen een rol bij de waterberging na neerslagpieken en de opbouw van een degelijke water- en bodemkwaliteit.
- + Bossen en bomen zijn gezond: ze dragen bij tot stressreductie, zetten aan tot beweging en zorgen voor een sneller herstel bij ziekte.
- + Ook op economisch vlak scoort stadsgroen: het verbetert de kwaliteit van een wijk en het verhoogt de waarde van woningen.
- + Het plantgoed voor bebossing kan gesubsidieerd worden via de subsidies voor bebossing van het Agentschap voor Natuur en Bos. De 1 miljoen bomen campagne van het Agentschap voor Natuur en Bos en de Vereniging voor Bos in Vlaanderen geeft nog een bijkomend financieel duwtje in de rug.

### **Deze gemeente doet het zo**

#### *Oostende - stadsrandbos*

De stad Oostende bakende halfweg de jaren 1990 een gebied van 150 ha af en kleurde dit in als stadsbos op de bestemmingsplannen. In de winter van 1995-1996 werd het eerste perceel aangeplant. De volgende jaren werden telkens opnieuw enkele tientallen hectares extra aangeplant met de hulp van tal van groepen en vrijwilligers. Het stadsrandbos is ondertussen 70 ha groot. De realisaties worden uitgevoerd door Buitengoed cvba, een volkscoöperatieve die mensen laat genieten van de natuur in Oostende en hen laat meebeslissen over het aanplanten van bos, de inrichting van natuurgebieden, de productie van gezonde land- en tuinbouwproducten. In 2005 sloot de stad Oostende een overeenkomst met Buitengoed om de aangeplante percelen te beheren en jaarlijks nieuwe stukken bos aan te planten.

#### *Vilvoorde - kindervandebos*

De voorbije jaren werd in de Brusselse rand, op grondgebied Vilvoorde, meer dan 100 hectare bos gerealiseerd. Eén van de nieuwe bosmassieven is het Witte Kindervandebos, een bos dat niet alleen een meerwaarde heeft omwille van de ecosysteemdiensten die het levert, maar ook omwille van zijn grote symboolwaarde: het werd immers aangelegd ter nagedachtenis aan verongelukte, vermoorde en vermiste kinderen, en om het engagement voor een duurzame toekomst voor kinderen te onderstrepen.

**Meer info**

- Website Vereniging voor Bos in Vlaanderen: [www.vbv.be](http://www.vbv.be) : Publicatie 'Vademecum Bosuitbreiding en Bosverbinding door Lokale besturen' en 'Stads(rand)bossen een randgeval?!'
- Website van het Agentschap voor Natuur en Bos: [www.natuurenbos.be](http://www.natuurenbos.be)
- De 1 miljoenbomen campagne van het ANB en VBV: [www.1miljoenbomen.be](http://www.1miljoenbomen.be)

#### **IV.10. Geïntegreerd Kustzonebeheer**

##### ***Samenwerken met elkaar en met de natuur***

#### **Voorstel verkiezingsprogramma**

*De ruimte in onze kustgemeente zal door bevolkingsgroei en de mogelijke zeespiegelstijging de komende jaren meer en meer onder druk te komen staan. Met onze gemeente willen we aandacht besteden aan de draagkracht van ons precair ecosysteem én rekening houden met de diverse sectorale belangen. Met onze partij zullen we ervoor zorgen dat we in de toekomst efficiënter gebruik maken van de beschikbare ruimte en grondstoffen in onze gemeente.*

#### **Huidige situatie**

De kust heeft steeds een grote aantrekkingskracht op mensen gehad. Zo groeide onze 67 km kust uit tot een dichtbevolkte en sterk ontwikkelde regio. Demografische studies voorspellen dat de grootste bevolkingsgroei in de volgende decennia zich aan de kust zal situeren. Door de zeespiegelstijging komt de kust en haar ecosysteem nog meer onder druk te staan. De moeilijke evenwichtsoefening tussen de verschillende belangen wordt dus nog uitdagender. In het verleden werd de natuur te vaak vergeten. Langzaam groeit echter het besef van het belang van de natuur voor de aanpak van de klimaatverandering en onze levenskwaliteit. Gemeenten staan hier voor een grote uitdaging. Ze moeten zorgen voor een geïntegreerde aanpak van de diverse sectorale belangen én rekening houden met de draagkracht van het ecosysteem. Door samen te werken met de natuur en met elkaar, kunnen creatieve oplossingen ontstaan die een meerwaarde bieden voor verschillende actoren. Hierbij moeten we efficiënter gebruik maken van de beschikbare grondstoffen en ruimte dan we tot nu toe deden.

#### **Wat kan de gemeente doen**

De gemeente neemt zelf initiatieven, en zorgt ervoor dat er in de ruimtelijke ordening en het vergunningsbeleid voldoende aandacht is voor biodiversiteit. De gemeente ondersteunt het kappaplan voor de kust en stimuleert initiatieven voor een geïntegreerd kustbeheer.

#### **Actie**

- Zet een voorbeeldproject op
- Richt warrelnetvrije stranden of bruinvisvriendelijke stranden in
- Kies voor manuele strandreiniging i.p.v. mechanische strandreinigingen
- Neem de ecosysteemdiensten van een stukje natuur mee in rekening tijdens beslissings- en planningsmomenten

### **Wat levert dit onze gemeente op**

- + Duinen beschermen ons tegen de zeespiegelstijging, en de planten in de duinen nemen CO<sub>2</sub> op.
- + Duinen en een mooie natuur is de basis voor een succesvolle toeristische sector

### **Deze gemeente doet het zo**

#### *Koksijde*

De gemeente Koksijde besteedt veel aandacht aan het ecologisch strandbeheer en voert een doordacht bouwbeleid. Met resultaat, zo lokt de gemeente toeristen met de natuur op het grondgebied en de zeehondenzone op het strand.

### **Meer info**

- [www.dekustkijktverder.be/](http://www.dekustkijktverder.be/)
- [ec.europa.eu/environment/iczm/ourcoast.htm](http://ec.europa.eu/environment/iczm/ourcoast.htm)
- [www.natuurpunt/Noordzee](http://www.natuurpunt/Noordzee)